

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (50)

**СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК
(ЗБІРНИК КОНФЕРЕНЦІЙ)**

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 5 від 20 листопада 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 3(50) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 266с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

РУДА ТЕТЯНА, АТЕСТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД: МАРШРУТНИЙ ЛИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА.....	7
---	----------

ФІЛОЛОГІЧНІ ГОРИЗОНТИ: НАУКОВИЙ, ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, ІНКЛЮЗИВНИЙ, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ ВЕКТОРИ

СКРИПНИК НАДІЯ, ЛЕБЕДЬ ЮЛІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МЕДВЕДЄВА ЛІЛІЯ, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	11
ГРИМАШЕВИЧ ГАЛИНА, УТОЧНЮВАЛЬНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДНИК СИНТАКСИЧНОГО ПРОСТОРУ ПРОЗОВИХ ТЕКСТІВ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АРАБЕСКИ»	17
КОСТЬ МАР'ЯНА, ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ.....	19
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА, ГОНТАР НАТАЛІЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ОНЛАЙН-СЕРВІСУ КАНООТ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ, ПОВТОРЕННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	26
ДІБРОВА ОЛЬГА, ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	30
СТРЕМБІЦЬКА ЛАРИСА, КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛЬСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НАВЧАННІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ.....	33
ФЕДОРЦОВА ОЛЕНА, МЕТОД КРЕАТИВНОЇ СТРУКТУРОВАНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	36
ЦЕПКАЛО ТЕТЯНА, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ У ПІДЛІТКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ	39
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, ВИШНЕВСЬКА ЮЛІАНА, ФУРМАНЮК НАТАЛІЯ, КРИВОШЕЄВА ЛІЛІЯ, НАЗАРОВА АНЖЕЛІКА, ТВОРЧІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК СПІВТВОРЧІСТЬ: СОЦІОЛІНГВАЛЬНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ.....	46
ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА, РЕФЛЕКСИВНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	54
БАРЩЕВСЬКА ІННА, РОЛЬ КАЗКОТЕРАПІЇ В ОСМИСЛЕННІ ВАЖЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ, ЗАСВОЄННІ ЦІННОСТЕЙ І МОРАЛЬНИХ НОРМ	59
БЕВЗА ДІАНА, РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОГО ГОЛОСУ У ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ ПРОЗИ.....	61
ВІННИЦЬКА АННА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНОЇ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	65
ГАЛЬЯНОВА ОЛЕНА, ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ПОДОЛАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	69
ІЩУК ВІКТОРІЯ, ШЕВЧУК АННА, ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	74
КІСЕЛЬОВ ДМИТРО, МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Е.М. ХЕМІНГУЕЯ: РАННІЙ ЕТАП.....	79

ПЛАХОТНЮК ВІКТОРІЯ, ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	85
ПОГОРЄЛОВА АЛІНА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХНІ УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ	90
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СКРИПНИК НАДІЯ, КЛОЧКО ТЕТЯНА, РОСЛА ІРИНА, ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД	94
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР, ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ	98
ЗРАЛКО АННА, СУЧАСНІ МОВНІ ТРЕНДИ В РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГУ	101

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

ШАПОВАЛОВ ВОЛОДИМИР, РОЛЬ ЗНАННЯ ІСТОРІЇ В СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ	106
КОЗІГОРА МАРІЯ, ОСВІТА ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ	110
МАРЧУК СЕРГІЙ, ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЗА КНЯЗЮВАННЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО	113
ДЖУРАК СЕРГІЙ, ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО	116
МАКУШЕНКО СВІТЛАНА, КЛЮЧ ДО УСПІХУ: ЧОМУ ОСВІТА ЗАЛИШАЄТЬСЯ НАЙВИЩОЮ ЦІННІСТЮ	120
СМУШКО ВЛАДИСЛАВ, ТРАДИЦІЇ КОЗАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	123
МАРТИНЮК ЛЕСЯ, МАРТИНЮК ВАДИМ, ОСВІТА ЯК КАТАЛІЗАТОР САМОІДЕНТИЧНОСТІ	
СМАКОТА ЛАРИСА, ПАНАСЕНКО ТЕТЯНА, СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	129
ТОКАР ЛЮБОВ, РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ МЕДІАОСВІТИ	135
КРЕВСЬКА ХРИСТИНА, ІНКЛЮЗИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТУ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ” У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	140
ВОЙТЕНКО ГАЛИНА, ФЕЩЕНКО ЮЛІЯ, ПУБЛІЧНІ ПОДІЇ ЯК ОСВІТНІЙ РИТУАЛ: ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ СВЯТКУВАННЯ	142
КУРИЖКА ВІКТОРІЯ, ТАРАСЮК ОЛЬГА, РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	144
СИНЄГУБ ЯРОСЛАВА, ДЖУГОСТРАНСЬКА ІРИНА, ОСВІТА І НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ: МІСІЯ В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ	147
ЧЕМЕРИС ІРИНА, КОВАЛЬЧУК ІРИНА, ОСВІТА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	149
ЗАГОРУЙКО НАТАЛІЯ, ЛЕБЕДИНЦЕВА ОЛЕКСАНДРА, ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ	153

ЗАЙЧЕНКО ІВАН, ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ В САМОСТІЙНІЙ УКРАЇНІ	157
ЯРОВА АНАСТАСІЯ, ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	161
КАЗАК ОЛЕКСАНДР, ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	164
КОБУК ОКСАНА, СМОКОВИЧ ТЕТЯНА, ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОБОТИ З МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ	166
КУЗЬМИНСЬКА ДІНА, ТВОРЧИЙ ВИМІР ОСВІТИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА УМОВА РОЗВИТКУ ТА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ОГЛЯД ІДЕЙ КЕНА РОБІНСОНА.....	168
ОЖГО ДАРИНА, БУГАЙЧУК АНАСТАСІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	171
ПЕТРУК АННА, ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	174
СУПРУН ЯНА, НАУМИЧ ВАЛЕРІЯ, МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	176
САВЧУК ОКСАНА, ОСТАПУК ВІКТОРІЯ, ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	178
СТАНКЕВИЧ ІННА, НАВЧАННЯ ЯК ДІАЛОГ: РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЧУЖОЇ ДУМКИ	180
ЛЯШУК ДАРИНА, СУПРУНОВА АННА, ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	184
КНЯЖУК ГАЛИНА, СВІТ ГРИ – СВІТ ЕМОЦІЙ: РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО НАСТРОЮ ДИТИНИ.....	186
ЛЮБОВ КИРЧ, ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	191
ШЕВЧУК ОЛЕКСАНДРА, ГЕДЗ ДАР'Я, ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ РОДИНІ	195
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ, ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ БІОХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ....	199
ГОЛЯ ГАЛИНА, ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	204
СВЯТЕНКО БОГДАНА, РІЗНІ ПОГЛЯДИ НА КОНЦЕПЦІЮ СЛОВА “WAR”	207
ПРИСЯЖНЮК ОЛЬГА, МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ.....	211
ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ, ПОЧАТКОВА ОСВІТА ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ В ОДНОМУ ПОДІЛЬСЬКОМУ СЕЛІ (1941-1944).....	215
КУШКО ІГОР, ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	219
БУГА ОКСАНА, СУЧАСНИЙ СТАН ТА РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	222

ОСАДЧУК АЛЛА, УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ШТРАФУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СТОРОНИ ПИТАННЯ.....	228
МАРІЯ – ВІКТОРІЯ ВІКТОРУК МАДЯРА, ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦІННОСТЯХ.....	230
ГАЛАЙДА СТАНІСЛАВ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОМФОРТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЯК УМОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	233

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

ІВАНОВА НАДІЯ, «ДІТЛАХИ В САДОЧКУ ГРАЛИ – СВЯТО РАДО ЗУСТРІЧАЛИ»	236
НАГОРНЮК ВАЛЕНТИНА, МАЗУР АЛЬБІНА, РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ.....	240
МАШТАЛЯР ЙОСИП, ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	244
МЕЛЬНИК ЄВГЕН, ФУТЗАЛ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ	246
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА, РОЛЬ ВИКЛАДАЧА З ДОДАТКОВОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ТА ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКИ.....	250
СЛОБОДЯНЮК ОЛЕНА, КОМПЛЕКС ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ.....	255
ТЕРЕПА АЛЛА, МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ	262

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей

кориди, захоплення відбиті в книгах нарисів «Смерть після полудня» (1932) і «Зелені пагорби Африки» (1935). Тема багатства і багатих і їх тлетворного впливу на життя людей блискуче розвинуто в новелах «Недовге щастя Френсіса Макомбера» (1936) і «Снігу Кіліманджаро» (1936), в одному з кращих соціальних романів цих років — «Мати і не мати» (1937).

Відраза Хемінгуей до війни не зробила

його пацифістом. Хемінгуей у своєму ставленні до війни завжди інстинктивно розрізняв її причини і рушійні сили, бачив її соціальну сутність, і, коли в 30-і рр. у Європі став піднімати голову фашизм, Хемінгуей, не коливаючись, встав у ряди борців з погрозою демократії і цінностям гуманізму. У боротьбі з фашизмом він побачив «зовсім іншу», справедливу народну війну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бертольд Брехт. 11 клас. *Всесвітня література №4*, Київ. 2006 р.
2. Волощук Є.В. Зарубіжна література. Підручник хрестоматія 10-11 клас, Київ. 2006 р.
3. Ковбасенко Ю.І. Зарубіжна література. 10-11 клас, Київ. 2018 р.

*Стаття надійшла до редакції
12 жовтня 2025 р*

**ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ
НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

УДК 373.5.015.31:502|504

ПЛАХОТНЮК ВІКТОРІЯ

здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: Шевчук Олександра,

*кандидат педагогічних наук, викладач кафедри шкільної педагогіки, психології та окремих методик Комунального закладу вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

У формуванні поведінкових дій і вчинків школярів щодо природи важливе значення має активізація їх пізнавальної діяльності. Пізнавальна навчальна діяльність спрямована на досягнення результатів через ряд розумових операцій, впливає на розвиток інтелектуальних, емоційних і волевих якостей, отже створює основу для формування у школярів екологічно доцільної поведінки. Організувати подібну діяльність можливо за допомогою комплексу пізнавально-емоційних завдань та ігрових ситуацій, що мають екологічну спрямованість.

Завдання спрямовуються на систематизацію, узагальнення знань про природні взаємозв'язки, норми і правила

поведінки школярів у природі, виховання емоційно-ціннісного ставлення до природи. Комплекс пізнавально-емоційних завдань дозволяє школярам побачити конкретне середовище існування живих організмів, їх багатосторонні зв'язки та відповідним чином спроектувати свою поведінку в природі. Виконання цих завдань поступово підводить учнів до висновку про необхідність екологічно доцільних дій та вчинків, практичних природоохоронних умінь і навичок для підтримання цілісності природи.

Вправи на усвідомлення особистої причетності до екологічних проблем (прийняття рішень у життєвій ситуації).

Кожна людина свідомо чи несвідомо приймає деякі з тих широких можливостей,

які надає власний досвід, знання і культура щодо цінностей, ставлень, дій стосовно природи. Найчастіше людина керується прийнятими у суспільстві й некритично засвоєними традиціями і нормами, власними звичками або емоційними станами. Але вибір може здійснюватись, орієнтуючись на мету, засоби, наслідки своїх дій. В такому випадку людина може пояснити чому і навіщо вона вчинила саме так, а не інакше, а отже – здатна відповідати за свої вчинки. Із цього зрозуміло, що вибір та відповідальність – це взаємозалежні та взаємопов'язані категорії, тому що свідомий вибір передбачає врахування наслідків (та усвідомлення того, що вибір може мати і невраховані наслідки) та добровільну внутрішню згоду діяти у зв'язку з ними.

Відповідальне ставлення до природи передбачає прийняття рішень і відповідну діяльність. Наші дії у повсякденному житті впливають на довкілля, цей вплив може бути як позитивним, так і негативним. Все залежить від нашої поведінки, від рішень, які ми приймаємо. Для формування й удосконалення вмінь приймати відповідальні рішення також існують спеціальні вправи. Прочитайте чи опишіть своїми словами звичну для жителів України ситуацію:

Напередодні 8 Березня ви, звичайно, хочете порадувати матір (подругу) букетом квітів. Мандруючи містом у пошуках цього подарунку, ви зустрічаєте людей, які продають ранньоквітучі дикорослі рослини, занесені до Червоної книги: підсніжники, проліски, білоцвіт...

Акцентуйте увагу на тому, що прийняття рішення - це вибір з двох чи більше можливостей. Відповідальне рішення - це завжди свідомий вибір, коли людина зважає усі негативні й позитивні наслідки.

Проаналізуйте з учасниками згадану ситуацію, використовуючи схему прийняття рішення, зображену заздалегідь на великому аркуші.

Після цього утворіть 4 невеликих групи і нехай кожна з них так само проаналізує одну із наведених ситуацій, вказавши позитивні і негативні сторони кожного варіанту рішення. Звертайте на це увагу, оскільки трапляється, що учні розглядають лише один варіант рішення і не аналізують інші.

Ви із друзями виїхали за місто порибалити. Але жодна рибка не попалася на вудку! І ось. Коли вже, здавалось, не залишилось ніякої надії, приятелі знаходять у кущах заховані кимось сіті - заборонене знаряддя лову...

Навесні, під час прогулянки до лісу, ви помічаєте групу підлітків, які проробивши отвори у стовбурах беріз, точать сік...

Ви хочете відсвяткувати свій день народження на природі. Яку упаковку для продуктів, посуд оберете: одно- чи багаторазового використання? Як вчините з ними після частування? Які іще речі ви візьмете із собою?

Як гарно прибрав подвір'я сьогодні двірник вашого будинку - жодного клаптика паперу, поліетиленових пакетів не видно. Куди й поділися пластикові пляшки, поламані дитячі іграшки... Аж ось де усе: сміття разом із опалим осіннім листям згорнуто у великі купи...Ввечері повітря наповнюється їдким димом...

Мати просить вас допомогти їй випрати на річці килими: "Ось побачиш, це недовго! Вода поруч. Далеко ходити не доведеться. Вода у річці м'яка, порошок в нас хороший, добре піниться. Килим швидко відмиється, а тоді й швидко висохне - на похилому березі вода просто збіжить..."

Ти живеш на околиці великого промислового міста. Твої друзі навесні запропонували тобі зібрати сік з беріз, що ростуть у найближчому сквері. Мовляв, берези старі, товсті, шкоди для них не буде - самі відновляться, транспорту ввечері небагато – ніхто не побачить. А сік дуже

корисний. І гроші зекономляться – адже купувати його не треба...”

Повертаючись зі школи з однокласниками, ви помітили, що двірник вкотре гарно прибрав подвір'я – жодного клаптика паперу чи поліетилену. Куди й поділися пластикові пляшки, поламані іграшки. Аж ось де усе: сміття разом з осіннім листям згорнуто у великі купи. А ввечері подвір'я наповнилось їдким димом...

За 10–15 хвилин представники груп у стислій формі повідомляють про ситуацію, яку аналізували, та про прийняте ними рішення, аргументуючи свій вибір. Нехай учні запропонують якомога більше способів вирішення ситуації. Не критикуючи відповіді, коротко виписіть їх на дошці, а учні оцінять кожний спосіб з точки зору його позитивних і негативних наслідків. Наголосіть, що вибір рішення у будь-якій ситуації є виваженим і обґрунтованим лише тоді, коли розглянуті позитивні й негативні наслідки кожного варіанту. Дайте можливість учням обрати найвдаліший, на їх думку, вихід з ситуації.

Робота у малих групах

Щоб екологічна навчально-виховна діяльність була ефективнішою, можливість проявити себе у вирішенні ігрового завдання бажано надати кожному учневі. Однак, у класі як правило знаходяться діти із різним рівнем підготовки, здібностями та іншими психолого-педагогічними характеристиками. І в звичайних умовах роботи з усім класом активніші учні будуть працювати краще, а інші – можуть не працювати взагалі. Щоб уникнути цієї вади великого колективу, можна об'єднати у групи різних за характеристиками гравців.

Групи бажано створювати не за бажанням учнів, що зазвичай обирають своїх найближчих друзів, а так званим „випадковим поділом”. Такий поділ має ряд основних позитивних наслідків як для

проведення роботи, так і для формування необхідних навичок спілкування загалом:

- „розрив” усталених зв'язків актуалізує учнів на створення і налагодження нових; – у групі краще розкриваються здібності окремих учнів, адже у випадковому колективі руйнуються стереотипи, які склались щодо них у класі;

- у невеликій групі не можна залишитись не помітним і відсторонитись від завдання;

- колектив, що складається з 5-6 чоловік є оптимальним з точки зору усвідомлення одночасно отриманої інформації, адже, як свідчать дослідження, людина може одночасно розмовляти саме з такою кількістю співбесідників.

До того ж з процесу підготовки гри чи завдання вилучаються емоції суперництва між учнями, адже ролі теж розподіляються випадковим поділом і власним вибором. (Проте позитивне суперництво деякою мірою залишається як елемент міжгрупового спілкування).

Застосування такого підходу дає змогу враховувати індивідуальні риси особистості, сприяє кращій адаптації учнів до умов навчання, покращенню відносин з іншими учасниками, подоланню надмірної сором'язливості та комплексу “гіршого” чи “найкращого” учня”, що нерідко зустрічається у школярів.

Під час роботи у невеликих групах діти почувають себе вільніше і впевненіше, в середині кожної ігрової групи відсутні прояви думок та висловлювань на зразок: “нехай інший, ліпший учень зробить”; “у Іванова завжди виходить краще, бо він відмінник”; “я не вмію, у мене не вийде, бо я погано вчуся” тощо.

Учні однієї малої групи розподіляють між собою завдання, з врахуванням посильної участі кожного. Участь у роботі, яка передбачає певний особистий внесок у “інформаційний простір”, сприяє розвитку самоповаги учасників. Учні усвідомлюють

власну значимість, бачать, що інші прислухаються до їхньої думки, зацікавлені в ній, співпереживають. В цьому випадку навіть сором'язливі школярі, які на стандартних уроках непомітні, поступово переборюють себе й починають активніше працювати, відчуючи радість, коли цінують їхні думки.

Який будинок найкращий?

За методикою випадкового поділу розділіть клас на групи. Для цього покладіть у пакета назви кількох видів помешкань, характерних для різних народів світу і часів (юрта, іглу, вігвам, печера з кісток, печера у скелі тощо). Нехай учні обговорять позитивні й негативні сторони кожного типу помешкання, вплив його будівництва й використання на довкілля, проблеми, які виникають у його мешканців і представлять відповідні міні-спектаклі.

Як зменшити негативний вплив шкідливих речовин на здоров'я у власному помешканні?

Запропонуйте учням обговорити проблему. Розділіть клас на кілька груп: "Побутові хімічні речовини", "Електричні прилади", "Тканини й килимові покриття", "Тварини й кімнатні рослини" тощо за методикою випадкового поділу. Нехай школярі у групах обговорять і запропонують правила використання й догляду за окремими складовими помешкання. Правила можуть бути оформлені у вигляді плакатів, лозунгів, рекламних слоганів (закликів), віршиків тощо. Групі "Тварини й кімнатні рослини" бажано розкрити ще й які умови повинні бути у помешканні, щоб вони почувались комфортно. За 20-25 хвилин представники кожної групи представляють свої правила іншим учасникам.

Рольові ігри-експромти

Рольовий – один з улюблених типів ігор вітчизняної педагогіки. Однак, оскільки „прес-конференції”, „дні птахів”, „круглі столи” та інші ігрові форми, готуються

заздалегідь і пов'язані з вивченням учнями текстів та ролей, вони не можуть називатись іграми в повному розумінні. Це радше „спектаклі”, що, звичайно, теж можуть застосовуватись у екологічному вихованні. Не применшуючи їх ролі у навчально-виховному процесі, зазначимо очевидні вади, які значно зменшують можливості їх використання саме у виховних цілях.

Звичайні рольові спектаклі, здебільшого, готують заздалегідь; підготовка передбачає розподіл ролей (під час якого часто виникають конфлікти між учасниками), розробку сценарію чи послідовності виступів, створення костюмів та іншого реквізиту тощо. Отже, витрачається багато часу, і може статися так, що гравці „перегорять” і не отримають емоційного задоволення від процесу гри, оскільки й сценарій, й ролі, а часто й репліки пишуться одним - двома учнями чи вчителем. В такому випадку спектакль втрачає не тільки притаманні гри обов'язкові елементи імпровізації, несподіванки, а й один із засобів впливу на учня – „емоційний вибух”, що супроводжується переживаннями. Тобто, виховний вплив на учнів значно знижується.

Більшості цих вад можна позбутись, застосовуючи рольову гру – експромт. На відміну від звичних рольових ігор, вона готується й проводиться протягом уроку (пари). Несподіване завдання активізує творчі здібності учнів, гравці отримують потужний емоційний поштовх, який блискавично актуалізує і набуті знання, і фантазію, і почуття гумору (якщо потрібно за змістом гри). Актуалізовані інтелект та емоції спрямовуються на вирішення оригінального завдання.

Виховний вплив екологічних ігор-експромтів забезпечується внаслідок ігрового перевтілення – „метаморфози”, що вимагає від учасника вміння поставити себе на місце іншого об'єкта (в цьому випадку природного – тварини чи рослини), відчувати,

як він почувається у пропонованій ситуації, як до неї ставиться, що думає про тих, хто цю ситуацію створив. І, відповідно, виразити свої відчуття словами у груповому спектаклі власноруч написаними репліками. До того ж і роль учень обирає сам в межах окресленої групи. (Для вчителя спостереження за добором ролей учнями може служити додатковою психодіагностичною ознакою учнів і колективу, оскільки на вільний вибір ролей впливають і рівень самооцінки учня, і відчуття свого місця і ролі в колективі, і сформованість лідерських якостей тощо).

З процесу підготовки такої гри вилучаються емоції суперництва між учнями, адже ролі розподіляються випадково. Проте, вони деякою мірою залишаються як елемент міжгрупового спілкування.

Робота у таких ігрових групах дозволяє учням розгортати спілкування у нових площинах, торкатись тематики, нехарактерної для звичайних розмов. В такому випадку учні психологічно „розкриваються”, виявляючи свої приховані таланти. Проведення „експромтів” сприяє вихованню навичок роботи у випадковому колективі, покращує взаємодію між учнями, що виливається одразу в написання діалогів, а не реплік з їх подальшим узгодженням чи монологами у звичних рольових іграх. Учні неодноразово перебудовують власні ролі стосовно реплік інших гравців (таким чином виховується вміння слухати партнера й співпрацювати з ним), доповнюють їх під час гри (розвивається здатність до імпровізації, підвищується швидкість мислення), гравці глибоко “входять у роль”, починають говорити від імені іншого, співпереживають йому.

Дискусія „Біганина”

Запропонуйте учням обрати для обговорення одну з проблем (якщо не подобається жодна з наданих – нехай запропонують свою, але допоможіть

сформулювати її так, щоб думки учнів могли розділитись). Для цього напишіть проблеми на дошці.

– Я не намагатимусь змінити негативні традиції й звички щодо довкілля, які є у нашій родині.

– У порівнянні з глобальними екологічними проблемами, сортування сміття й економія води – занадто дрібні, і не потребують значної уваги.

– Для пересічного громадянина важливіше вирішення місцевих екологічних проблем.

– Поводження з відходами й очищення побутових стоків – проблема комунальних служб міста.

– Я вважаю, що вплив моєї родини на навколишнє середовище в масштабах планети занадто малий, щоб про це говорити.

Для того, щоб обговорити проблему, покладіть на підлогу дві таблички з написами „ТАК” і „НІ”. Прочитайте формулювання проблеми і нехай учні розійдуться до тих табличок, які відповідають їхній позиції з цього питання. Нехай представники кожної з груп почерзі висловлюють свої думки, пояснюють чому вони стоять саме біля цієї таблички.

Щоб учні не перебивали одне одного, дайте тому, хто має говорити, яскравий фломастер чи м'ячик і наголосіть, що говорити може лише той, у кого в руках цей предмет. Передавайте цей „мікрофон” бажаним висловитись і тим, кого хотіли б почути Ви чи школярі. В кінці дискусії „помирить” учнів, сказавши, що дуже часто не можна проблему вирішити однозначно, однак, можливо, думки товаришів допоможуть комусь з учнів до неї інакше поставитись і зробити правильний вибір.

Для того, щоб пояснити правила дискусії учням, спробуйте продемонструвати її хід на проблемі „Краще купувати натуральну шубу, ніж штучну” і розгляньте її з точки зору

ставлення до тварин, кількості витрачених грошей, тривалості носіння, розведення молі, повторного використання й руйнування в природних умовах (якщо її викинути) тощо. Якщо всі учні стали по один бік, Вам слід стати по інший (навіть якщо ви поділяєте точку зору дітей) і заперечувати їхні доводи. Можливо, в ході дискусії до Вас приєднається ще хтось.

Таким чином, застосування розробленого комплексу пізнавально-емоційних завдань та екологічних ігор сприяло формуванню знань учнів про норми та правила поведінки у навколишньому середовищі, зв'язки та залежності в природі, емоційно-ціннісного ставлення до природи, що є важливим регулятором дій і вчинків учнів у природі. Учні набули певного досвіду екологічно доцільної поведінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вербицький В. В. Екологія в закладах освіти. Київ: НЕНЦ, 2013. 387с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
3. Зверев І. Д., Печко Л. П. Екологічне та естетичне виховання школярів. Київ: Ранок, 2014. 135 с.
4. Зелений пакет для середньої школи Organization for Security and Co-operation in Europe URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine/103997>
5. Киричук О. В., Роменець А. В. Основи психології: Підручник. Київ: Либідь, 1996. 476 с.
6. Колишкіна А. П. Формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів у взаємодії школи і сім'ї: Дис. канд. пед. наук.: 13.00.07. Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ, 2014. 298 с.

*Стаття надійшла до редакції
02 жовтня 2025 р*

**ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ
ТА ЇХНІ УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ**

УДК 811.111'373.6|.7

ПОГОРЄЛОВА АЛІНА

здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: Марценюк Олена

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри германської філології

Комунального закладу вищої освіти

«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Мова — це дзеркало культури, історії й мислення народу. Фразеологізми, як сталі мовні конструкції, відіграють ключову роль у передачі емоцій, менталітету та культурних реалій мовної спільноти. Їхнє вивчення дозволяє не лише збагнути глибинні пласти мови, а й краще зрозуміти взаємозв'язок мовних систем. Особливої уваги заслуговує питання етимологічного походження англomовних фразеологізмів, які

часто є запозиченнями з інших мов і культур. Водночас, у перекладі фразеологізмів постає низка труднощів: значення виразу нерідко не збігається з прямим перекладом його складників, а культурна специфіка часто вимагає адаптації чи пояснення. У такому контексті важливо не лише зберегти зміст, а й передати національний колорит, стиль і образність, властиві фразеологічній одиниці. Мета дослідження: аналіз етимологічного